

Kiss Ottó

Születésnap a magasban

– a hosszabb változat –

Zengő Tihamér a falu egyetlen vendéglőjének sarokasztalánál ült. Szerette ezt a helyet. Talán az asztalterítő miatt, amely ugyanolyan volt, mint az otthoni, talán a csend miatt, amely szintén ugyanolyan volt, mint az otthoni.

Különség csak az asztal és a padló közötti távolságban van, gondolta Zengő körülbelül egy hónapja, amikor először ült le a sarokasztalhoz, amikor először sikerült térdét, valamint alsó lábszárát kényelmesen elhelyeznie. Igen, itt öt-hat centiméterrel nagyobb volt az asztal alatti tér, mint saját konyhájában. És Zengő Tihamér úgy érezte, ezt az öt-hat centimétert szereti a legjobban.

Apja, kit másfél hónapja temetett el, nyolc centiméterrel alacsonyabb volt Zengő Tihamérnál, de így is egy arasszal a két méter felett. Idősebb Zengő Tihamér szerencsés ember volt, gondolta most ifjabb Zengő, hisz általában otthon borozgatott, lábát az asztal alá téve, s mint jó módú úriember, lazán megtámasztva hátát a széktámlán.

Anyját négyévesen veszítette el, arcára csak a régi fényképekről emlékezett, amelyeket apja mutatott neki szentestéken, és olykor vasárnaponként. A képeken a szülőket együtt láthatta a Balaton-parti üdülőben, ahová kétszer is eljutottak, s a debreceni nagytemplom előtti téren, ahol anyja idősebb Zengő háta alá bújjik a szemerkélő eső elől. Szentestéken, és olykor vasárnaponként. Zengő hosszú történeteket hallott a képek születéséről, a nyári élményekről, az utazások örömeiről. Az évek során a történetek mindig újabb részletekkel egészültek ki, s egyre szebbek és szebbek lettek.

A pincér most megállt Zengő asztalánál, és azt kérdezte:

– Bort?

– Egy üveg vöröset – mondta erre Zengő Tihamér.

Azután, míg a mélynövésű pincér nyakig eltűnt a pult mögött, Zengő körbejárta tekintetét a vendéglőn, amely üres volt, mint általában.

Arca hirtelen derült fel, amikor megpillantotta a falon lógó naptárat. December elsejét mutatott. A nap Zengő Tihamér születésének napja volt. Zengő nem titkolta felfedezésének örömét, rámosolygott a naptárra, még a mélynövésűre is, amikor az elhelyezte a poharat és a vörösbort az asztalon.

– Születésnapom van ma – közölte Zengő.

A pincér töltött a borból.

– Boldog születésnapot – mondta, de olyan hangsúllyal, hogy Zengő Tihamér úgy érezte, nem hisznek neki.

Miután a mélynövésű távozott, Zengő finoman az asztallaphoz ütötte a borospohár alját, idősebb Zengő Tihamérra, mondta halkán, a pohár tartalmát az utolsó cseppig kiitta, és újratöltött.

Arra a közel húsz esztendővel ezelőtti születésnapra gondolt, amikor apjával együtt ünnepeltek. Zengő abban az évben kapta az ágyat, amelyen még most is alszik éjszakánként, abban az évben nőtt meg anyyira, hogy lába fél métert is lefogott a kiságyról.

Idősebb Zengő a december elsejére ünnepre gyümölcsörtát készíttetett a szomszédjukkal, Nemcov néivel. Az özvegyasszonnyal a kis Zengő sok időt töltött el, nagyra becsülte, mert rendes és okos asszony volt.

Idősebb Zengő is okos volt, gondolta most Zengő Tihamér a sarokasztalánál, de ki tudja, forgatta meg a poharat ujjai között, melyikük volt az okosabb.

Mindkettőjük tervek szerint élt, igaz, idősebb Zengő Tihamérnak nagyobb, Nemcov néinek pedig kisebb tervei voltak.

Ám az is igaz, gondolta még Zengő, hogy Nemcov néni nemcsak kieszelte, általában meg is valósította terveit.

Például a szilvasát.

„Szórunk a kamra elé egy kis búzát meg kukoricát, erre a tyúkok egycsomóba szaladnak, és míg csipegetik a szemeket, megrázzuk a szilvafát.“

Ifjabb Zengő azt a késő délutánt idézte fel magában, amikor Nemcov néninél maradt, mert az apja túlórázott a vasasoknál.

Nemcov néni ezt jól kitalálta, bólintott most Zengő Tihamér elismerően a sarokasztalánál.

„Ha nem szór búzát a tyúkoknak, megkóstolják a szilvát, birizgálják a csőrükkel, pedig nem is szeretik.“

És már akkor hogy rohantak, amikor Nemcov néni a kamra felé indult!

Pedig akkor még nem is szórta!“

A tyúkoknak bizony csak ennyi eszük van, gondolta Zengő Tihamér a sarokasztalánál, és megint elmerült az emlékekben.

– Látnád őket, amikor jön a repülő – mondta másnap Zengő apja, azután, hogy a kis Tihamér elmesélte neki a történetet. – Jön a repülő, ez a sárga műtrágyaszóró, a tyúkok meg félrefordítják a fejüket, mert oldalt van a szemük, nem normálisak. Pislognak, csak pislognak, de hiába, mert sose tudják megfejtetni, mi bűg az égen.

Hát igen, a tyúkoknak tényleg csak ennyi eszük van, bólintott megvetően Zengő Tihamér, és újratöltötte a poharat.

Néhány napra rá meg, mert akkor is túlóra volt az új ágy miatt a vasasoknál, vacsorára is Nemcov néninél maradt. Kását csináltak, de Nemcov néni nem elégedett meg a kásakészítéssel, kihasználta az időt, hogy közben tanítsa a kis Zengőt.

„Most elővesszük a fakanalat a fiókból, és öntünk a darából a vízbe. Pont olyan lett, nézzed, kisfiam, mint egy piramis, csak ebben nincsen fáraó.“

– Bizony a fáraók nagyon régen éltek és hatalmas barna palotákban laktak – sóhajtott Nemcov néni. – A szolgálk meg kicsi kerek bungalókban, pont, mint az albánok.

„A férfi szolgálk fúrtak, faragtak, mákot vetettek, az asszonyok meg szóttek, fontak, és búzát szórtak a tyúkoknak.“

Néha összekaptak ezek az asszonyok, aztán kibékültek és nekiláttak krumplit hámozni, a férfiak közben tárogatót fújtak, klarinétot, hegedűt, mikor mi volt kéznél. A gyerekek meg csak citeráztak egész nap.

Hát így éltek a fáraók réges-régen.“

Nemcov néni bólintott, aztán két tányérba elosztotta a kását, és elővette a kenyeret.

– Te is megkóstolhatod, finom, friss buci! – mondta. – Rakunk egy keresztet a hátára, mint Jézus Krisztusnak, a durcását meg eltesszük, hogy ha betérne hozzánk valaki, legyen kenyér a háznál.

– Tudod – tanította tovább Nemcov néni a kis Zengő Tihamért –, amikor Jézus Krisztus a földön járt, bement az egyik házba, mert

már nagyon éhes volt, meg hát fáradt is, kért egy darab kenyeret, de nem adtak neki, mert elfogyott. „Akkor tanácsolta ezt Jézus Krisztus. Tegyétek el a durcását a sifonérba, mondta, hogy soha ne maradjon kenyér nélkül a ház.”

Amikor Nemcov néni meghalt, ifjabb Zengő már tizenegy éves volt, de az apja nem engedte, hogy részt vegyen a temetésen.

– Ez felnőtt dolog – vágta rá azonnal, amikor Zengő Tihamér megkérdezte, miért nem mehetnek együtt.

– Most csak arra vigyázzál, hogy ki ne boruljon a szemét – tette hozzá aztán idősebb Zengő Tihamér, mert a kis Zengő, amikor rákérdezett a temetésre, éppen a teli szemetes vödört vitte keresztül az udvaron.

Később, amikor Tihamér már az üres szemetes vödörrel visszafelé tartott, apja annyit még megjegyzett az ügyről, hogy ő úgy látja, és bizonyára jól látja, hogy végső soron a kukatető hasonlóképpen van megszerkesztve, mint az égbolt, hogy a szemét legyen lent, a többi meg legyen felette.

Vagy a többi legyen felette, a szemét pedig legyen lent?

Erre a mondatra Zengő nem emlékezett pontosan.

De most nem is ezt akarta felidézni, hanem azt a közel húsz évvel ezelőtti december elsejei ünnepet, amikor apja gyümölcstortát készített Nemcov nénival.

Idősebb Zengő Tihamér aznap veresbort bontott, a kis Zengőnek literes narancslevet, s kettesben ünnepeltek. Egy alkalmas pillanatban idősebb Zengő töltött a narancsléből, aztán felállt, és úgy tett, mintha véccére indulna.

Végül mégis a kamrába nyitott be, hogy kihozza a meglepetést.

Amikor a kis Zengő meglátta a gyümölcstortát, rettenetesen megörült.

Apja mosolyogva ült le, lábát az asztal alá helyezte, hátát pedig lazán megtámasztotta a széktámlán.

– Na, fiam, boldog születésnapot! – mondta.

Micsoda ünnep volt! A fiók mélyéről előkerültek a régi fényképek, a szülők együtt voltak láthatók a Balaton-parti üdülőben, hová kétszer is eljutottak, újra eső esett a debreceni nagytemplom előtti téren, és az égi áldás elől Tihamér anyja ismét idősebb Zengő hóna alá bújt.

Zengő Tihamér most úgy érezte, a mélynövésű neheztel rá, amiért olyan nyugodtan és kényelmesen ül, lába az asztal alatt, háta lazán megtámasztva a széktámlán.

Kiitta a maradék bort, melynek narancsíze lett, és indult.

Elmenőben biccentett a pincérnek, aki kidugta kezét a pult mögül, úgy köszönt vissza.

Méltóságteljesen lépett ki a vendéglőből. A bor megtette hatását, elégedett volt most az életével. Kényelmes léptekkel haladt hazafelé. A főutcán elhajolt egy utcára nyíló ablakszárny elől. Ilyenkor szellőztetni, mondta az orra alá, de nem volt dühös, még el is mosolyodott.

Azután eszébe jutott, hogy nemsokára itt a karácsony, és vele a szenteste, amikor megszületik majd a Megváltó, és amikor a vendéglő majd zárva tart.

Ekkor döntött.

Karácsonytól minden másképp lesz. Azután mindennap félretesz majd egy darab kenyeret, hogy ha betérne hozzá a Jézus Krisztus, legyen mivel megkínálnia.